
НАҚШИ КОНСТИТУТСИЯИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР ҲИФЗ ВА РУШДИ ЗАБОНИ ДАВЛАТӢ

Ношир: Ҳайати тадорукот Санаи интишор: 30 Октябр, 2024 - 14:09
[1]

Мансурӣ Шодмон Ҷамолиддинзода
номзади илмҳои ҳуқуқ, дотсент, аъзои Ҳайати мушовараи Кумитаи забон ва
истилоҳоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон,

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат – Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид ва роҳнамоӣ намудаанд, ки мақоми давлатии забон бояд бар асоси Конститутсия ва қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифз карда шавад.

Забони давлатии мо оинаест, ки саҳифаҳои дурахшони миллати тоҷикро дар даврони соҳибистиклолии Тоҷикистон инъикос намуда, барои шаҳрвандони бонангу номуси мо мафҳумҳои Модар, Ватан, Забон, Истиқлол ва Фарҳанг ҳамеша ҳаммаъно мебошад. Зеро фарҳанг ва забон дар ҳама давраи замон таҷассумгари ҳувию ҳақиқати ҳар як миллат буда, маҳз забони давлатӣ асолати миллиро пойдору устувор нигоҳ медоранд.

Дар идоракунии давлатӣ заминаи ҳуқуқӣ забони давлатӣ баъди қабул гардидани Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 6 ноябри соли 1994 ташкил карда шудааст. Мавқеи забони давлатӣ дар моддаи 2 Конститутсия мустақкам карда шудааст. Забони давлатии Тоҷикистон забони тоҷикӣ аст. Забони русӣ ҳамчун забони муоширати байни миллатҳо амал мекунад. Ҳамаи миллатҳо ва халқиятҳо, ки дар ҳудуди ҷумҳурий зиндагӣ мекунанд, ҳуқуқ доранд аз забони модариашон озодона истифода кунанд.

Бо мақсади ҳифз ва гиромидошти забони тоҷикӣ ҳамчун забони давлатӣ Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 5 октябри соли 2009, №553 қабул гардидааст, ки вазъи ҳуқуқии забони давлатиро муайян ва истифодаи онро дар ҷумҳурий танзим менамояд. Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода, ҳимоя ва рушди забони давлатиро таъмин намуда, забони давлатӣ дар ҳама соҳаҳои ҳаёти сиёсӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ, фарҳангӣ, робитаҳои дипломатӣ, воситаҳои ахбори омма ва ғайра истифода мегардад.

Паёми Пешвои миллат – Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамчун санади муҳими мақомоти давлатӣ ба ҳисоб рафта, дар он моҳияти идоракунӣ ва дурнамои ояндаи давлатдорӣ таҷассум ёфтааст. Пешвои миллат дар Паёми навбатӣ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон 28 декабри соли 2023 муроҷиат намуда, иброз доштанд, ки сиюмин солгарди қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мамлакат таҷлил карда мешавад, аз ин рӯ, соли 2024-ро соли маърифати ҳуқуқӣ эълон намуданд.

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон бо масъулияти баланд ва иродаи худ барои таъмини озодӣ, баробарҳуқуқӣ, соҳибхотирӣ давлат ва бунёди ҷомеаи адолатпарвар идоракунии президентиро интихоб намуда, саҳми арзандаи худро дар идоракунии эъмори давлатдорӣ гузоштаанд. Идоракунии давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун давлати соҳибхотир, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ягона дар асоси моддаи 1 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби халқ эътироф карда шудааст. Шакли идораи Ҷумҳурии Тоҷикистон президентӣ мебошад. Тоҷикистон давлати иҷтимоӣ буда, барои ҳар як инсон шароити зиндагии арзанда ва инкишофи озодонаро фароҳам меорад. Тоҷикистони соҳибистиклол, ки заминаи эъмори давлати мустақили миллӣ ва пешравию тамоми ҷанбаҳои ҳаёти мардуми кишварро фароҳам овардааст, яке аз дастовардҳои муҳимтарини мо мебошад. Дар ин замина 30 декабри соли 2023, №668 фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи эълон гардидани соли 2024 «Соли маърифати ҳуқуқӣ» батасвиб расидааст.

Яке аз рукнуҳои идоракунии давлатӣ ин ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд мебошад, зеро шаҳрвандон ҷузъи ҷудонопазири ҷомеа мебошанд. Дар ин замина, Пешвои миллат ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрвандро дар маъди аввал гузошта, дар даврони соҳибистиклолии Тоҷикистон ҷоннисориҳо намуда, гурезахоро ба ватан баргардонданд, миллати тоҷикро сарҷам намуд, қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии заруриро қабул намуда, идоракунии давлатиро дар се таҷзияи ҳокимият, қонунгузорӣ, иҷроия ва судӣ ба роҳ мондаанд.

Дар даврони соҳибистиклолии Тоҷикистон ба хоҳири ҳимояи асолати миллӣ ва арҷ гузоштан ба забони модарӣ аз ҷониби Пешвои миллат ба муносибати Рӯзи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон 5-уми октябри соли 2010 Забони давлатӣ дар радиои Модар ва Ватан ҳамчун муқаддасоти олий эълон гардидааст. Пешвои миллат бо лаҳни шевоӣ меъёри забони адабии тоҷикӣ дар ҷорабини байналмилалӣ Созмони Милали Мутаҳид баромад намуда, миллати тоҷикро дар ҷаҳони муосир бо забони даватӣ муаррифӣ намуданд, ки ин арҷ гузоштан ба муқаддасоти олий мебошад.

Вақте, ки мо калимаи Ватанро ба забон меорем, модари азизамон пеши назар меояд, чунки Модар моро ба дунёи ҳастӣ оварда, забони модарӣ, худшиносию ҳудудҳои, ҳувию миллӣ, зирракию сиёсӣ ва ҳифзи сохти маъмурию ҳудудии Ватанро ба мо омӯзонда, тарбия намудааст.

Модар барои ҳар инсон азизтарин кас аст ва бесабаб нест, ки муқаддастарин мафҳум, яъне Ватанро бо мафҳуми Модар ҳаммаъно донистаанд. Ин ду мафҳум барои ҳар як инсони соҳибватан арзишу манзалати хоса дорад. Таълиму тарбияи Модари тоҷик аст, ки ба дунё фарзандони фарзонаи бонангу номус, чеҳраҳои мондагор, қаҳрамонон, ҳуқуқшиносони асил, олимон ва мардони далеру шӯҷо овардааст, ки ҷавонон метавонанд пайравони онҳо шаванд.

Таърих гувоҳ аст, ки Забони модарӣ аз гузаштаҳои Модари тоҷик ба мо меърос монда, Модари тоҷик ҷиҳати таълиму тарбияи фарзандон дар идоракунии давлатӣ нақши муҳим дорад. Мафҳуми забон воситаи муҳимтарини муомилоти инсоният буда, бо шарофати забон мардум бо ҳамдигар иртибот барқарор мекунад, афкори эҳсоси хостаҳои худро ба дигарон мерасонанд. Забони модарӣ як рӯки асосии давлатдорӣ буда, риояи меъёри забони адабӣ дар ҷомеа муҳим арзёбӣ мешавад, аз ин рӯ, Пешвои миллат Забони давлатиро дар радифи Модар ва Ватан ҳамчун муқаддасоти олий эълон намудаанд, ки дар сарнавишти инсон нақши ҳалкунанда дорад. Ҳамзамон, заминаи ҳуқуқии истилоҳоти Ватан, Модар ва Забон дар моддаи 2 ва 34 Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тарбияи ватандӯстии шаҳрвандон» муқаррар карда шуда, аз ҷониби давлат ҳифз ва пуштибонӣ карда мешавад. Шаҳрвандоне, ки Ватани худро, Забони давлатии худро ва Модари худро дӯст медорад, бояд нисбати Забони давлатӣ беэҳтиромӣ зоҳир накунад, ҷиҳати поқбеолоиш нигоҳ доштани забони давлатӣ ва ба наслҳои оянда расонидани он сармумғдор бошанд.

Қобили зикр аст, ки дар даврони соҳибистиқлолии Тоҷикистон бо ибтикори Пешвои муаззами миллат зиёда аз 425 қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла, Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон; қонунҳои роҳи раъйпурсии умумихалқӣ қабулгардида; қонунҳои конститусионӣ; кодексҳо ва қонунҳои соҳавӣ қабул гардидаанд, ки заминаҳои ҳуқуқии давлати соҳибхитӣ, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ягонро ташкил медиҳад.

Пешвои миллат ба хоҳири ҳифз ва гиромидошти забони тоҷикӣ ҳамчун забони давлатӣ дар таҳия ва қабули қонунгузори ҶТ ба забони давлатӣ саҳми арзанда доранд. Қонунгузори амалкунанда барои ҳуқуқэҷодкунӣ, қонуният, адолат, ошкорбаёнӣ, шаффофият, илмият, касбият, афзалияти ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд ба забони давлатӣ таҳия ва қабул гардидаанд. Дар робита ба рушди забони давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон як зумра санадҳои меъёрии ҳуқуқие вуҷуд дорад, ки дар даврони Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ибтикори Пешвои миллат қабул гардида, амал менамоянд.

Китоби санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи забони давлатӣ моҳи октябри соли 2024 ба истиқболи 30-юмин солгарди қабули Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва нашр карда шудааст, ки ҳамчун дастури рӯйи мизӣ барои шаҳрвандон ва кормандони мақомоти давлатӣ барои баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии онҳо мусоидат менамояд.

Баҳодиҳии мухтасо: 5

Баҳои миёна: 5 (2 овоз)

Категория:

- [Ахбори рӯз](#) [2]

Манбаъ: <http://www.istilohot.tj/tg/content/nakshi-konstitutsiyai-chumkhurii-tochikiston-dar-khifz-va-rushdi-zaboni-davlati?mini=2024-09&page=18>

Пайвандҳо

[1] http://www.istilohot.tj/sites/default/files/field/image/Capture_1.PNG [2] <http://www.istilohot.tj/tg/category/%D0%B0%D1%85%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D1%80%D3%AF%D0%B7>